Ч. 197 Четверъ 2 (14) вересня 1893. Рокъ III.

Выходить у Львовѣ що дня (крôмъ недѣль гр. кат. святъ) о 5-ôй годинѣ по полудни.

Редакція и Адміністрація улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лишь франкованй.

Рекламаціи неопечатанй вольнй вôдъ порта. Рукописи не звертають ся.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додатокъ до „Газеты Львовской“.

Передплата у Львовѣ въ Адміністраціи „Газеты Львовской“ и въ ц. к. Староствахъ на провінціи:
на цѣлый рôкъ 2 зр. 40 к.
на пôвъ року 1 зр. 20 к.
на чверть року — 60 к.
мѣсячно — 20 к.
Поодиноке число 1 к.

Зъ почтовою пересылкою
на цѣлый рôкъ 5 зр 40 к.
на пôвъ року 2 зр. 70 к.
на чверть року 1 зр. 35 к.
мѣсячно . — 45 к.
Поодиноке число 3 к.

Добрый знакъ

Поважный московскій журналъ „Русскій Архивъ“, пишучи про украиньски справы, мавъ уже кôлька разôвъ нагоду высказати ся дуже симпатично о нашôмъ украиньско-рускôмъ руху народнôмъ, о нашôмъ вôдродженю. Розумѣе ся, свои высновки на пôдставѣ історіѣ роблени и замѣтки о теперѣшныхъ часахъ выповѣдае „Русскій Архивъ“ взглядно дотычный авторъ статьѣ — досыть невыразно, несмѣло, наче шепотомъ. И не диво, сежь пише вôнъ въ Россіи, де украиньска література засуджена трохи не на загубу.

А всежь таки, думки такого журнала, хочь не доповѣджени, мають свое и то велике значѣне; они свѣдчать, що люде науки, люде незаслѣплени и справедливи дивлять ся на украиньскій рухъ народный инакше, якъ урядъ московскій, — и слова ихъ треба вважати добрымъ знакомъ для нашого розвою. Наша література розвинула ся за послѣдныхъ кôльканайцять лѣтъ такъ сильно въ рôжныхъ напрямахъ и выявила таки таланты, що заперечити ѣй дальшого розвою теперь нѣхто не може, хиба що хто на смѣхъ хоче выставити ся такимъ заперечуванемъ.

Мимо тяжкихъ умовъ, середъ якихъ находить ся наша література, она вже дала ажь надто богато доказôвъ, що мае рацію истнованя, и лише слабодухи або лицемѣры — котрыхъ на жаль у насъ ще богато — можуть туманити себе и другихъ якоюсь противною думкою.

Були въ насъ часы, коли всюды панувала нѣмецка мова; Нѣмцѣ думали, що зможуть знѣмчити всѣ народы; але пересвѣдчили ся, що се и неможливе и несправедливе — и такъ теперь въ Австріи кождый нарôдъ мае право розвивати свою мову и літературу. Але злый прикладъ находить собѣ такожь прихильникôвъ; урядъ московскій по примѣру давныхъ Нѣмцѣвъ, думае ще й доси, що вдасть ся ему помалу и Полякôвъ и Русинôвъ-Украинцѣвъ поробити Москалями, та що се збôльшане свого народу чужими выйде ему на користь, — такъ якъ бы то культурне значѣне народу залежало вôдъ его численности, а не вôдъ якости. Голосъ „Русского Архива“ вказуе — якъ мы вже згадали — на се, що въ интеліґенціи московскôй розвивае ся помалу инша думка про се пытане.

Въ сѣмъ журналѣ торôкъ и сего року була мова про украиньско-словеньске товариство въ 40-выхъ рокахъ, до котрого належали Шевченко, Костомарôвъ, Кулѣшь та инши. Пишучи про се товариство, авторъ згадавъ про давнѣйшу охоту Нѣмцѣвъ нѣмчити всѣхъ и порôвнавъ се зъ теперѣшною охотою уряду россійского московщити всѣхъ. Вôдтакъ вказуе якъ на добрый прикладъ, що въ Австріи ґерманізація вже неможлива; тамъ — каже — вôдносины до славізма перемѣнили ся; Чехи (бодай Старо-Чехи) являють ся тамъ въ купѣ міністрôвъ, такъ само и Поляки. Славізма не лякають ся вже що найменше въ Цислітаніи. Роблять ся пробы не тôлько втиснути его въ межѣ австрійски, але скористувати ся нимъ для поширшаня австрѣйского впливу, навѣть для обертаня Австріѣ въ дѣйсне схôдне царство. Урядъ австрійскій (пише той журналъ дальше), що мае въ себе въ Галичинѣ, Буковинѣ та схôднôй Угорщинѣ больше надъ три міліоны Русинôвъ, не боить ся теперь и украинофільства, помиривъ ся зъ украиньскою мовою въ народныхъ школахъ и навѣть вôдчиняе для неи ґімназіѣ та университетскй катедры въ Галичинѣ та на Буковинѣ. Кôлька товариствъ педаґоґічныхъ, літературныхъ та науковыхъ працюють для сеи мовы и выдають на нѣй больше десятка часописей. Въ сй часописи посылають свои творы и любителѣ (?) украиньскои літературы зъ Россіѣ. Коли выростае численнôсть сихъ аматорôвъ та побôльшуе ся межинародный рухъ та обмѣна, черезъ зелѣзницѣ, то спинити се спôвробôтництво Украинцѣвъ въ австро-рускихъ выданяхъ нема змоги. Такимъ способомъ пригноблена въ Россіи украиньска література притягае ся въ Австрію, байдуже про те, що въ сѣй жие тôлько меншôсть украиньского племени, а черезъ те було бы натуральнѣйше бачити оборотный рухъ

Такъ симпатично кôнчае авторъ свою рѣчь про розвитокъ культуры Русинôвъ въ Австріи, але се ще не все, вôнъ иде й далѣ: „Надрукувавши документы про украиньско-словеньске товариство (торôкъ) та свои думки про впливъ Метерніха на пôдняте въ Россіи острахôвъ передъ Украино-славянофільствомъ, выдавець „Русского Архива“ каже: „Читаючи высше помѣщенй паперы журливо скажешь: „Къ чему гибель сія бысть?“ Подôбне пытане, каже авторъ, можна поставити и теперь, бачучи тôлько, въ якôмъ положеню е украиньска література въ Россіи и въ Австріи.“

Цѣкаво теперь послухати, що пише о тôмъ всѣмъ оденъ Украинець у львôвскôй „Правдѣ“. Вôнъ каже такъ:

Сй слова зъ „Русского Архива“ передруковани були и въ другихъ солідныхъ Московскихъ часописяхъ, якъ „Новое Время“ и др. и якъ видко найшли собѣ всюды, де тôлько

---

15)

Всесвѣтна выстава въ Шікаґо.

(Дальше).

Зъ помѣжь инпихъ будынкôвъ удѣльныхъ державъ на выставѣ годить ся бодай коротенько згадати про слѣдуючи. Держава Новый-Иоркъ есть найбôльшою въ Сполученыхъ Державахъ, якъ що до числа своихъ жителѣвъ, такъ и що до богатства и торговлѣ. Будынокъ сеи державы лежить напротивъ пôвночнои стороны палаты штукъ красныхъ, есть высокій на три поверхи и цѣлый бѣлый зъ многими позолочуваными прикрасами; дахъ его есть обложеный вазонами зъ ростинами, котрыхъ зелень красно вôдбивае вôдъ бѣлыхъ стѣнъ будынку. Перейшовши черезъ пôдсѣне приходить ся до тои части будынку, де суть сходы. Стѣны тутъ помальовани на червоно а на нихъ помпеяньски фіґуры. Въ просторыхъ саляхъ сего будынку на першôмъ поверсѣ мѣстять ся всѣляки цѣкави памятки зъ давныхъ часôвъ, хочь они не сягають дальше, якъ до половины 17 столѣтя. Тутъ знаходять ся н. пр. двѣ тяжки срѣбни вазы, котри ново-йоркски купцѣ дали въ дарунку Уайтъ-Клінтонови, котрый побудувавъ каналъ Еріе, старый емаліованый образъ Роберта Лівінґстона члена комітету пятьохъ, котрый укладавъ проклямацію независимости американьскихъ державъ. Два образы представляють сцены зъ борбы зъ Индіянами въ 1690 р.; оденъ зъ нихъ представляе спалене мѣсцевости Шмокштедъ въ лютôмъ згаданого року а другій женщину, котра щасливо уйшла смерти пôдчасъ рѣзнѣ.

Держава Иова есть наймолодшою. Еѣ будынокъ есть невеликій и складае ся майже лишь зъ однои просторои салѣ, але за то есть дуже вкусно украшеный. До украшеня ужито майже выключно лишь шулькôвъ и зернятъ зъ кукурудзы, збôжа и травы. Стеля головнои салѣ спочивае на дванацяти стовпахъ и пôднимае ся ажь пôдъ самъ дахъ, украшеный вѣнцями зъ шулькôвъ кукурудзы. На стели, котра въ трохъ вôдступахъ пôдходить пôдъ дахъ, видко величезни образы зроблени зъ самои травы. Оденъ зъ нихъ представляе коровы на пасовиску, а другій якусь стару жѣнку, котра веде за собою корову на воловодѣ. Посередъ салѣ стоить статуя зроблена зъ глины, женщина представляюча державу Иову; она держить на руцѣ дитинку, а дѣти коло еѣ нôгъ представляють собою рôльництво, гôрництво и т. д. Подумайтежь собѣ, що въ цѣлôй сѣй сали нема анѣ одного бѣлого мѣсця, лишь все украшене кукурудзою червонои, бѣлои и жовтои краски та травою и стеблами збôжа; особливо зерно кукурудзы своими яскравыми красками падае ся дуже гарно до декорацій. Побôчь входовыхъ дверей висять двѣ таблицѣ, на котрыхъ выписана вартôсть продукціѣ сеи державы. Зъ тыхъ таблиць показуе ся, що Иова выпродуковала въ 1891 р. збôжа на вартôсть 314,963.284 долярôвъ. Въ тôмъ самôмъ роцѣ добуто камѣнного вугля 7 міл. бочокъ, вартости 7,800.000 долярôвъ на мѣсци, таки въ самыхъ копальняхъ.

Держава Вашінґтонъ подае написями въ своѣмъ будынку до вѣдомости: „Мы маемо руду, золото, срѣбло, мѣдь, зелѣзо, олово, цинкъ, антімонъ, нікель и богато инпихъ“. Въ найбôльшôй сали сего будынку стоить передпотоповый слонь, величезный мамутъ, а помôсть въ сѣй сали есть высыпаный землею, котра релєфно представляе намъ видъ цѣлои околицѣ. Тутъ пороблено таки зъ землѣ долины и горбы; на однôмъ зъ тыхъ горбôвъ стоить малый модель фермы (хутора), а на поляхъ [illegible] пшеницю, овесъ и тимотку. Навѣть машины рôльничи суть въ поли въ повнôмъ руху, орють, косять и т. д. По бокахъ салѣ стоить повно моделѣвъ всѣлякихъ звѣрятъ, головно медведѣвъ, оленѣвъ, рыбъ и т. д.

Въ будынку державы Вірджінія есть выставлене помешкане Юрія Вашінґтона въ Мунтъ Вернонъ. Оно есть тутъ представлене дуже докладно зъ верха и зъ середины, а въ серединѣ въ нѣмъ мѣстять ся всѣляки памятки по сѣмъ основателю пôвнôчно-американьскои свободы и независимости. Будынокъ Полудневои Дакоты мае ротунду, котрои барвни вôкна представляють важнѣйши мѣста сеи державы. Тутъ есть такожь выставлена прекрасна збôрка закаменѣлостей, власнôсть женщинъ зъ надъ водопадôвъ Сіуксъ. Женщины, котри въ Америцѣ грають бôльшу ролю якъ у насъ, выставили и тутъ свои ручни роботы, а вывѣшеный плякатъ подае до вѣдомости, кôлько они дали представлень театральныхъ на зôбране фонду

можна, симпатію. Згадуючи про те, що ще перше и въ другихъ ліберальныхъ московскихъ часописяхъ почали приязно вôдносити ся до украиньства, мы тôлько спытаемо себе, що се за факты и що они означають?

Коли не помыляемо ся, то въ московской интеліґентной суспôльности починають не лише теоретично, а вже й практично, якъ напрікладъ въ літературѣ, вкореняти єя принципы щирои рôвноправности та толеранціѣ до чужихъ думокъ та вчинкôвъ, чого давнѣйше примѣтно было не богато. Обвиновачуванє Украинцѣвъ о сепаратизмъ, вузôсть, вôдсталôсть и такй инші нѣсенѣтницѣ, потроха починае зникати и про такй рѣчи буде згадувати хиба тôлько неморальный „Кіевлянинъ" Пихна и паньскій нѣкчемный „Гражданинъ" князя Мещерского та подôбнй имъ часописи. И такъ мы бачимо радôсный обявъ, що московска интеліґенція потроха та помалу яснѣйшае у своихъ поглядахъ на Украину, що жива дѣйстнôсть вôдкрывае ѣй очи и убивае тй дурнй балаканя на Украинцѣвъ, що були проваджений и провадять ся на неи ще й доси. Сей фактъ, кажемо, дуже приємный для насъ, а для московскои интеліґенціи ще бôльше. Але се ще не все, бажаня деякихъ, а нехай и многихъ Москалѣвъ, що сприяють намъ, не зможуть намъ дати хочь бы частины того, чого мы Русины бажаемъ... а мы бажаемо перше надъ усе вôльного розвитку въ Россіи нашои украиньскои-руской літературы, и отъ, колибъ Россія се зробила, то побачила бы, що выграла бы симъ богато. И додамо, колибъ она зробила була се ще давнѣйше, то вже набутки сеи користи для неи выявили бы ся теперь цѣлкомъ. Але справдѣ дѣло йде не такъ. Обрусительна и скажемо, дуже недалекоглядна політика московского уряду не хоче побачити своеи-жь користи — єму закрывають очи деякй одиницѣ властолюбцѣ, якъ давнѣйше бувъ ґр. Д. Толстой, а нинѣ Побѣдоносцевъ — и она, ся політика, иде простимъ шляхомъ до своеи руины, котра певно справдить ся и котрои кровавй наслѣдки побачить колись самъ слѣпый урядъ.

Россія забувае, що она заборонами всякихъ натуральныхъ зъявищь въ житю пôдлеглыхъ ѣй націй, побôльшуе тымъ самымъ численнôсть протестантôвъ (не въ розумѣню релиґійнôмъ) всѣхъ націй — и колись же ся чаша та перелле ся за верхъ и горе всѣхъ націй полле ся на голову не когожь, якъ тогожь таки московского уряду, который, може и схамене ся тодѣ, та буде пôзно. Россія повинна памятати ту рѣчь, що чимъ бôльше вона буде дрочити проти себе пôдлеглй ѣй націѣ, тымъ бôльше, по закону психольоґіѣ, буде розвивати ся въ народахъ проти неѣ противодѣйство въ усякихъ формахъ, тымъ бôльше серце народне закипати ме и обурене колись и на ґрунтѣ и економічного и духового гнету розôбе-жь наляглй на неѣ кайданы и обривками тыхъ кайданôвъ дуже и дуже зачепить московскій урядъ. Але се, думаемо мы, буде крайнôсть, яка може выкликати ся тôльки такими-жь дальшими крайностями зъ боку московского уряду, — мы сподѣваемось, що такихъ крайностій не буде, мы сподѣваемось, що Россія швидко чи не швидко дасть загальну свободу розвитку всѣмъ пôдлеглымъ ѣй и словеньскимъ и несловеньскимъ націямъ — зъ окрема и украиньской — не буде ждати, доки духовый, а ще бôльше економічный крізісъ п р и м у с я т ь єѣ дати ту свободу.

На останку безъ усякои злобливости до московского уряду, памятаючи, що „они не вѣдають, что творять" пôсля слôвъ Христа, порадимо єму, сему московскому урядови звернути увагу та взяти за прикладъ австрійске цѣсарство, де політика далеко розумнѣйша и тривалѣйша черезъ те, що она памятае, що мае дѣло не зъ бездушными обрубками чи скотиною, зъ якою може зробити, що хоче, а зъ живыми, освѣчеными людьми, котрй мають свои идеалы и тримають ся тои думки, що зъ ворогами до насъ, хто-бъ они не були, мы будемъ вороги, а зъ друзями — друзѣ. Въ тôй то австрійскôй державѣ, дано свободу каждôй націи и черезъ те и урядъ и людность згôднй бôльше менче помѣжь собою и черезъ те народы, коли пôдносять въ гору тоастъ за цѣсаря Франца Иосифа, то они се роблять зъ щирымъ почутємъ въ души и зъ глубокою вдякою въ серци.... а у насъ, въ Россіи....

Зъ тыхъ слôвъ дописувателя „Правды" замѣтный великій жаль зъ причины теперѣшного положеня Украины а заразомъ видко и небезпôдставну надѣю на лучшу будучнину. Слова такй, якъ „Русского Архива" чи се не тй першй, ледви замѣтнй промѣнѣ, що заповѣдають схôдъ сонця?...

Переглядъ політичный.

Wiener Ztg. подае два сензаційнй розпорядженя. Перше розпорядженє каже, що на пôдставѣ закона зъ дня 5 мая 1869 року и въ наслѣдокъ ухвалы кабінету зъ 22 серпня 1893 р. по одержаню найвысшого дозволу зносить ся на якійсь часъ параґрафы 12 и 3 основаныхъ законôвъ державныхъ о загальныхъ правахъ горожанъ въ окрузѣ мѣста Праги, дальше въ Староствахъ Вайнберґъ, Кароліненталь и Смѣхôвъ. Розпорядженє входить въ житє зъ днемъ оголошеня.

Друге розпорядженє зносить и застановляе дѣяльность судôвъ присяжныхъ въ окрузѣ краєвого суду въ Празѣ що-до всѣхъ злочинствъ и проступкôвъ прасы, и що-до слѣдуючихъ параґрафôвъ карного кодексу: зрада державы, забуренє публичного спокою, повстанє и бунтъ, образа релиґіѣ, мордъ и убійство, тяжке ушкодженє тѣла, пôдбурюванє противъ власти, уживанє матерій выбуховыхъ — а то по закону зъ року 1885.

Повысшй розпорядженя обовязують цѣлый рôкъ вôдъ дня оголошеня.

Часописи не знали нѣчого о тôмъ намѣрѣ оголосити станъ облоги. Сй розпорядженя выйшли въ наслѣдокъ демонстраціи Молодочехôвъ при нагодѣ задуманого святкованя выданя рескрипту зъ дня 12 вересня 1871, де є згадка о коронаціи австрійского цѣсаря на короля ческого. Мимо заказу такого святкованя Молодочехи святкували се „свято", хочь ихъ поліція выгнала зъ одинои реставраціѣ, они пôшли до другои. На улицяхъ мѣста бувъ спокôй. До мѣста спроваджено два баталіоны войска.

Міністромъ вôйны мае бути, якъ ходить чутка, ґенералъ Кріґгаммеръ, комендантъ краківского корпуса, а на єго мѣсце мае прийти до Кракова ґенералъ баронъ Икскіль Ґілленбандъ, комендантъ кошицкого корпуса.

Промова Є. Вел. Цѣсаря въ Борошь Шебешь на бесѣду схôдно-грецкого румуньского епископа въ Арадѣ, Меліяну, була до слова така: „Запевняю васъ радо о моѣй незмѣннôй ласкавости и моѣй зычливôй опѣцѣ, котра однакожь розтягае ся на кождого зъ моихъ пôдданыхъ безъ рôжницѣ вѣроисповѣданя и народности. Сподѣваю ся впрочôмъ, що такожь и ваша всечестнôсть своимъ вплывомъ буде вѣрныхъ своеѣ церкви держати вôдъ тыхъ шкôдливыхъ пôдбурюванъ, що въ богато околицяхъ ширять ся для баламученя народу. Мимо рôжницѣ въ мовѣ кожда народнôсть обовязана удержувати мирнй вôдносины зъ иншими народностями, а такожь шанувати законы и конституцію краєву. Лише тою дорогою можуть народы осягнути забезпеченє и розвôй справдѣшныхъ интересôвъ и свого добра".

Програма подорожи цѣсаря Вільгельма до Австріи вже оголошена. Зô Штутґарду дня 16 с. м. выѣде вôнъ до Ґінсь и ту приѣде дня 17 с. м. о годинѣ 4 по полудни. Тамъ єго

запомогового для выставы, до котрого причинили ся сумою 3000 долярôвъ.

* * *

Загляньможь теперь хочь коротенько до выставы рôльничои и огородничои, котрй вже знаемо по части зъ попередного огляду. Въ павільонѣ Нѣмця Штольверка впадае тутъ передовсѣмъ величезна святиня зроблена цѣла зъ шоколяды; она спочивае на шести стовпахъ и важить 30.000 фунтôвъ. Въ єѣ серединѣ єсть такожь зъ шоколяды статуя представляюча Ґерманію, котра важить 3000 фунтôвъ. Конкурентъ Штольверка, Французъ Меніє выставивъ зновь цѣлу гору зъ шоколяды, зложену изъ самыхъ табличокъ а представляючу вартôсть 40.000 долярôвъ (240 тысячѣвъ зр.). Якъ видимо зъ того, веде ся конкуренція на выставѣ американьскимъ способомъ, заразъ на величезнй розмѣры. Недалеко вôдъ сего мѣста уставила удѣльна держава Индіяна величезну вежу зъ самои кукурудзы, а крôмъ того множество всѣлякого зерна въ вôдповѣдныхъ до того склянныхъ слоикахъ, на котрыхъ повыписувано докладно всѣ потрѣбнй даты: коли яке збôже було посѣяне, коли зôбране, яка була теплота, коли збôже росло и наконецъ яка єго цѣна. Взагалѣ треба признати, що американьска выстава єсть дуже старанна, дае добрый переглядъ и точну информацію. Велике мѣсце займають машины рôльничй. Звѣстно прецѣ чого не доказуе американьскій промыслъ на сêмъ поли, котрый всюды хоче заступити машинами ручнй роботы. Всюды видко повно всѣлякихъ, неразъ дуже штучныхъ машинъ, лишь оденъ плугъ задержуе все ще майже одну и ту саму форму, вôнъ єсть и тутъ о скôлько можна найпростѣйшій.

Дуже займаючо выглядае выстава товариствъ для пакованя и розсылки мяса та всѣлякихъ консервôвъ (прятинины) зъ него. Велике американьске товариство пôдъ фірмою Файрбанка и спôлки выставило цѣлый дôмъ зъ самыхъ коробокъ зъ консервами зъ мяса. Инше товариство выставило зновь въ склянôмъ павільонѣ цѣлый рядъ бочѣвокъ зъ склянными денцями, на котрыхъ выписано золотыми буквами, що въ котрôй бочѣвцѣ знаходить ся, отже: студенець, подрôбки и похребтина зъ свинины; найлѣпша и звычайна воловина, воловй, свинячй и овечй языки, воловина зъ тученыхъ индіяньскихъ волôвъ и т. д.

* * *

Зô всего, що видко на всесвѣтнôй выставѣ въ Шікаґо, то мабуть електрика и все, що зъ сею назвою сполучене, найцѣкавѣйше. Ся загадочна и до нинѣ намъ ще не зовсѣмъ знана сила, знайшла перший разъ мѣсце на всесвѣтнôй выставѣ въ Шікаґо и доказуе тутъ такй чудеса, о якихъ людемъ ще кôлька лѣтъ тому назадъ и не снило ся. Чоловѣкъ ажь розумъ тратить, коли подумае, коли таки на власнй очи видить, якъ великій переворотъ робить вже теперь ся сила въ житю чоловѣка. А що то буде въ двацятôмъ столѣтю, до котрого вже доходимо? Нинѣ ще здае ся намъ, що люде не можуть обôйти ся безъ дерева, вугля, ґазу, нафты та пары — а то ось вже мабуть недалекій часъ, коли они станутъ ся намъ зовсѣмъ непотрѣбнй.

Вже нинѣ на выставѣ въ Шікаґо не потреба анѣ вугля, анѣ ґазу, анѣ пары. А прецѣ выстава то величезне мѣсце, де стоять сотки домôвъ и палатъ, де знаходять ся величезнй музеѣ и заведеня промысловй та множество всѣлякихъ машинъ. До самого руху машинъ на выставѣ треба силы 25 тысячѣвъ коней. А щожь обертае тыми машинами? Що освѣтлює свѣтломъ сонця середъ нôчнои темноты всѣ будынки на выставѣ, всѣ площѣ та улицѣ? Що пускае въ рухъ поѣзды на зелѣзницяхъ и корабли на озерѣ мічіґаньскôмъ та лоды на ляґунахъ середъ мѣсяця выставы? Тайна якась сила, котру розсылають на всѣ стороны великй дінамо-електричнй машины зъ будынку машинового.

Ба, що бôльше, тота сама сила варить въ однôмъ мѣсци ѣсти, въ другôмъ доносить зъ мѣста на 11 кільометрôвъ далеко звуки музики и спѣву зъ концерту, що тамъ вôдбувае ся, въ третôмъ помагае розмавляти двомъ приятелямъ, що стоять вôдъ себе на якихъ 250 миль далеко, бо оденъ н. пр. въ Шікаґо а другій въ Бостонѣ або Новôмъ-Йорку; въ иншôмъ мѣсци зновь пише та сама сила и посылае въ однôй хвили власноручне письмо одного чоловѣка до другого, хочь бы й на кôлькасотъ миль далеко.

Все то робить на выставѣ та сила, що выходить зъ будынку машинового, а котру выкликують тамъ паровй машины. Тамъ сто-

торжественно повитає: нашь Монархъ, Архикнязѣ, власти войскові и цивільні и т. п. Дня 18, 19, 20 и 21 с. м. оба цѣсарѣ разомъ зъ корелемъ саскимъ будуть на маневрахъ. Дня 21 вересня выѣдуть до Могача, дня 23 и 24 с. м. будуть на ловахъ въ Белліє. Дня 24 с. м. вечеромъ вôдъѣде нашь Цѣсарь зъ Могача до Вѣдня, а нѣмецкій выѣде о добу пôзнѣйше. Дня 26 с. м. рано приѣде цѣсарь до Гецендорфу а вôдтакъ до Шенбруну, а того самого дня вечеромъ вôдъѣде нѣмецкій цѣсарь зъ Вѣдня до Берлина.

До парискихъ часописей доносять, що межи францускими а италійскими робôтниками була зновь бійка при будовѣ гостинця коло Монленъ, причôмъ сѣмь робôтникôвъ тяжко покалѣчено.

Новинки.

Львôвъ дня 13 вересня.

— **Нова церковь.** Громада Голе въ равскôмъ повѣтѣ рѣшила будувати муровану церковь. Пляны робить п. В. Наґôрный.

— **Въ Стрыю** завязало ся сеи недѣлѣ нове товариство руске пôдъ назвою „Мѣщаньска читальня“, статутами своими зовсѣмъ нагадуюче львôвске ремѣсниче товариство „Зорю“, бо стрыйска „Мѣщаньска читальня“ буде товариствомъ не лише просвѣтнымъ але й запомоговымъ, а згорне до себе взагалѣ мѣщаньство руске, не лишь ремѣсникôвъ але й мѣщанъ-хлѣборобôвъ.

— **Въ справѣ соли.** На интервенцію „Народнои Торговлѣ“ рѣшивъ Выдѣлъ краєвый обнизити цѣну соли въ судовôмъ повѣтѣ заболотôвскôмъ зъ $10\frac{1}{2}$ на 10 кр. за топку. — „Народна Торговля“ причинила ся до сеи обнижки не тôлько своєю интервенцією, але такожь о пустомъ въ провізіи, яку управнена була побирати за удержуванє головного складу. Доносить о тôмъ „Дѣло“.

— **Дръ Андрѣй Косъ** отвирає сими днями канцелярію адвокатску у Львовѣ при ул. Третього мая ч. 5.

— **Холера.** Дня 11 вересня захорували на холеру: у Гвоздѣ 8 осôбъ, въ Делятинѣ 5, Ворохтѣ 2, Зарѣчу 1, въ Коломыи 2, Опришôвцяхъ 1. Померли: у Гвоздѣ и Ворохтѣ по 2 особы, въ Делятинѣ, Добротовѣ и Волосовѣ по 1, въ Краковѣ 2, Демичу и Хомяковѣ по 1. У осôбъ, що померли дня 1 с. м. въ Ниську и дня 3 с. м. въ Криници, не найдено прутнѣвъ холеричныхъ.

— **Зъ Товмацкого пишуть:** Дня 9 вересня о годинѣ 4 ôй въ полудня надôйшла надъ Викторôвъ въ заходу чорна хмара, та при сильныхъ блыскавкахъ и громахъ, сыпнула такъ густымъ градомъ, що земля побѣлѣла якъ въ зимѣ. Щасте, що у насъ захопивъ градъ лише часть грунтôвъ. Величина его доходила волоского орѣха. Въ сусѣднôмъ же селѣ Высочанцѣ мавъ упасти градъ — якъ повѣдають люде — по колѣна.

— **Огнѣ.** Въ Звенигородѣ, бобрецкого повѣт выбухъ огонь дня 10 вересня о годинѣ $1\frac{1}{2}$ въ ночи. Щасте, що въ послѣдныхъ двохъ дняхъ падавъ дощь и не було вѣтру, бо могло упасти жертвою пôвъ села, а такъ обмежило ся на двохъ ґаздахъ, котрымъ згорѣли будынки вразъ зъ плодами, а одному й корова. Огонь, котрый мабуть пôдложила злобна рука, повставъ въ хлѣва. Оба господарѣ були асекуровані.

— **Скандалъ въ цирку.** Сцена, яка вôдбула ся въ цирку будапештеньскôмъ тому кôлька днѣвъ, переходить своими розмѣрами всѣ скандалы, які коли Вудапештъ видѣвъ. Въ цирку мали бороти ся два силачѣ: Грекъ Пієррі и Полякъ Пытлясиньскій. Въ цирку було повно людей. На даный знакъ Пієррі скочивъ на свого противника зъ незвычайною лютостію и кинувъ нимъ объ землю. Пытлясиньскій упавъ, а Пієррі нахиливъ ся надъ нимъ и хотѣвъ его лицемъ обернути до пôдлоги, але то ему не вдало ся. Натомѣсть Пытлясиньскій притягнувъ до себе Грека и махнувши разъ рукою звaливъ его на землю. Такъ лежали теперь оба и дальше бороли ся. Пієррі хотѣвъ ударити противника въ карку, а той ударъ дуже небезпечный. Пытлясиньскій спостерѣгъ се и не давъ ся ударити, але Пієррі вхопивъ его за нôсъ, и такъ довго державъ та термос въ нимъ, що Пытлясиньского кровь залила, вôнъ кричавъ на весь голосъ и нѣякъ не мôгъ вôдорвати чужои руки вôдъ свого носа. Людямъ то не подобало ся. Зъ 200 осôбъ скочило на арену и прогнало Грека. Але заким Грекъ утѣкъ, Пытлясиньскій „замавлювавъ“ его кулакомъ въ лице такъ; що той стративъ память. О дальшôй борбѣ не могла бути й мова. Ледви Пієррі отямивъ ся, а противникъ гримнувъ его ще разъ въ плечѣ. Все те стало ся въ кôлькохъ хвиляхъ. Народъ такъ розлютивъ ся, що хотѣвъ розбити ґардеробу, де оба борцѣ сховали ся, и когрогось зъ нихъ потурбовати. Кажуть, що всѣ стояли за Пытлясиньскимъ. Зъ тяжкою бѣдою вдало ся поліціи сховати Грека та розогнати людей до дому.

— **Дороге жите при войску!** Три батьки, що мали сынôвъ при войску, жалували ся разъ на величезні кошты, котрі мусять платити за кождого одиночника: При кôнници служить вôнъ — сказавъ першій батько — а послѣднього мѣсяця я пôславъ ему 1000 зр., бо заѣздивъ на смерть цѣсарского коня. За то буля бъ его розстрѣлили — писавъ вôнъ... На се гôрко усмѣхнувъ ся другій батько и сказавъ: И се вамъ встыдъ; Дурныхъ 1000 зр.? Мôй сынъ, чуєте, обôйшовъ ся не такъ дешево. Очевидно вôнъ служить при артилеріи. Минувшои пятницѣ одержавъ я вôдъ него рахунокъ на 11.400 зр. Гармату розтовкъ! — Третій батько зъ розчухраными волосами зôрвавъ ся зъ мѣсця: Що се все въ порôвнаню зъ грôшми, котрі я буду зневоленый заплатити! Мôй сынъ служить при маринарцѣ. Минувшого тыждня велѣвъ ему адміралъ дерти ся на щоглу. Певно вôнъ лѣзе и лѣзе, а коли бувъ уже на горѣ, упавъ на дôлъ и розбивъ морске зеркало. Бôгъ зна, що треба буде заплатити... Справдѣ, ажь тяжко вѣрити, що коштує жите при войску.

Штука, наука и література.

— **Першій зшитокъ „Рускої Читанки“** на клясу 4-ту школъ середныхъ выйшовъ зъ друку и дôставъ апробату краєвои Рады шкôльнои до ужитку шкôльного вже на сей рôкъ шкôльный. — Цѣна 1 зр.

— **Руска Читанка** для VII ои клясы выйде ще сего мѣсяця и мѣстити-ме взôрцѣ народнои літературы рускои XIX в. та вступъ исторично літературный 60 ыхъ рокôвъ (до Шевченка включно). Пôсля инструкціѣ для науки руского языка, котра въ тыхъ дняхъ выйде, мають ученики въ VIII ôй клясѣ читати бôльші творы Шевченкові, отже будуть ще користувати ся сею частею читанки.

✝ Посмертні вѣсти.

Иосифъ Брилиньскій, почетный крилошанинъ, настоятель куликôвского деканату и приходникъ въ Жовтанцяхъ, посолъ до Рады державнои, членъ повѣтовои рады въ Жовкві и прч. померъ нагло дня 10 вересня с. р. о 10 год. вечеромъ, проживши 67 лѣтъ жития, а 42 священьства. Петро Луцкій, священикъ въ Хишевичахъ комарняньского деканата, померъ проживши 44 роки жития, а 20 священьства. — Въ Старôмъ Мѣстѣ померла Марія Щавиньска зъ роду Мигуловичь, вдова по священику въ Коростенцѣ; — въ Цѣвевѣ Павлина Кобриньска зъ роду Бѣлецка, вдова по недавно помершôмъ о. Николаю Кобриньскôмъ, въ 57 р. жития. — Анна Ясеницка, дочка греко кат. пароха въ Старôй соли, померла дня 29 серпня въ 31 ôмъ роцѣ жития. — Григорій Римарь, господарь въ Доброплянахъ и агентъ „Днѣстра“, померъ дня 4 вересня въ 41 ôмъ роцѣ жития.

Рухъ поѣздôвъ зелѣзничихъ

важный вôдъ 1 червня 1893. пôсля львôвск. год.

Вôдходять до

	Посвѣшный		Особовый			
Кракова	3·01	**10·41**	**5·26**	11·11	**7·36**	—
Пôдволочискъ	6·44	3·20	10·16	**11·11**	—	—
Пôдвол. Пôдзам.	6·54	3·32	10·40	**11·33**	—	—
Черновець	6·36	—	10·36	3·31	**10·56**	—
Стрыя	—	—	10·26	7·21	3·41	**8·01**
Белзця.	—	—	9·56	**7·21**	—	—

Приходять зъ

	Посвѣшный		Особовый			
Кракова	3·08	6·01	**6·36**	**9·41**	9·35	—
Пôдволочискъ	2·48	**10·02**	**6·21**	9·46	—	—
Пôдвол. Пôдзам.	2·34	**9·46**	9·21	5·55	—	—
Черновець	**10·10**	—	**7·11**	7·59	12·51	—
Стрыя	—	—	1·08	9·06	**9·52**	2·38
Белзця.	—	—	8·16	5·26	—	—

Вôдъ дня 20 мая курсують що день ажь до вôдкликаня, поѣзды прогульковї до Бруховичь и Зимнои Воды. Вôдъѣздъ до Бруховичь о год. 3 мін. 50 пополудни; поворотъ о год. 8 мін. 57 вечеромъ. — Вôдъѣздъ до Зимнои Воды о год. 4 мін. 12 по полудни; поворотъ о год. 6 мін. 35 и о год. 9 мін. 40.

Числа товсті, означають пору нôчну вôдъ 9 год. вечеромъ до 5 год. 59 мін. рано.

Часъ поданый пôсля годинника львôвского вôнъ рôзнить ся о 35 мінутъ вôдъ середно-европейского (зелѣзничого): коли на зелѣзници 12 год., то на львôвскôмъ годиннику 12 год. и 35 мін.

Надôслане.

За редакцію вôдповѣдає Адамъ Креховецкій.

...ить до пятьдесять такихъ машинъ, зъ котрыхъ деякі суть справдешні велиты, бо мають силу до тысяча и двохъ тысячѣвъ коней. А всежь таки до вытворюваня пары не потреба тутъ анѣ кусника вугля. Машины ті огрѣвають ся нафтою, котру спроваджують сюды рурами зъ державы Индіяна. Однакожь незадовго не треба буде анѣ нафты анѣ паровыхъ машинъ, бо ту силу будуть спроваджувати дротами просто зъ водоспадôвъ Неяґары. Нинѣ мусить ще пара гнати ті дінамо-електричні машины, які тутъ уставлені рядами, а зъ котрыхъ кожда може вытворити силу 1000 до 1500 коней. До кождого такого дінамо єсть запряжена одна парова машина. Лишь два дінамо мають одну спôльну парову машину, але таку, котру варто побачити: она має силу 2500 коней, єѣ розгôнне колесо має 10 метрôвъ въ промѣрѣ а ремѣнь, що переходить вôдъ неи на дінамо и его гонить, єсть на 4 метры широкій!

Здавалось, що до такъ величезнои силы, яка вытворює ся въ сѣмъ будынку, треба Господь знає, якихъ величезныхъ приладôвъ, щобы єѣ розсылати. Тымчасомъ на однôмъ кôнци машиновои галѣ сидить на пôдвысшеню инжінеръ за невеличкою скринею, на котрôй повно всѣлякихъ потыскачѣвъ, пôдоймокъ та пересувачѣвъ. Зъ тои маленькои скринѣ розходить ся множество дротôвъ на всѣ стороны по цѣлôмъ мѣсци выставовôмъ. Досыть потыснути легенько пальцемъ, а на цѣлôмъ два кільометры великôмъ мѣсци выставовôмъ, де стоить кôлька сотъ будынкôвъ, заблысне вôдъ разу бôльше якъ сто тысячѣвъ електричныхъ свѣтелъ и зъ темнои ночи зроблять ясный день! Що то значить, трудно собѣ уявити. Хто знає Вѣдень, нехай собѣ подумає, що колибъ хто хотѣвъ вôдъ разу освѣтити ґазомъ столицю нашои державы зô всѣма єѣ улицями и площами, то потребувавъ бы на то ледви чи бôльше якъ 20 тысячѣвъ ґазовыхъ поломѣней. Тымчасомъ на виставѣ въ Шікаґо єсть шѣсть разôвъ тôлько свѣтелъ електричныхъ або три разы тôлько, кôлько ґазовыхъ поломѣней въ цѣлôмъ Парижи!

Можна бы такожь думати, що для переношеня тои силы електричнои треба такожь множество дротôвъ. Тымчасомъ ихъ на виставѣ нѣгде не видко, нема нѣгде тыхъ стовпôвъ, які н. пр. у насъ двигають дроты телеґрафічні. Тамъ идуть всѣ дроты попôдъ землю. Дуже цѣкава рѣчь зайти до тунелю, що иде въ пôдъ галѣ машиновои на мѣсце выставы. Тамъ вздовжь стѣнъ тунелю идуть на изоляторахъ сотки дротôвъ побôчь себе; одні призначені до телефонôвъ и телеґрафôвъ, другі до електричного освѣтленя и т. д. На цѣлôй выставѣ єсть загаломъ около сѣмь сотъ анґлійскихъ миль проводôвъ дротяныхъ, котрі злоѣжені разомъ сягали бы вôдъ Вѣдня ажь до Парижа.

(Конець буде).

ИНСЕРАТЫ.

Инсераты („оповѣщеня приватнѝ“) якъ для „Народнои Часописи“ такъ также для „Ґазеты Львôвскои“ принимае лишь „Бюро Дневникôвъ“ Людвика Пльона, при улици Кароля Людвика ч. 9, де также знаходить ся Експедиція мѣсцева тыхъ ґазетъ.

Зъ друкарнѣ В. Лозиньского, пôдъ зарядомъ В. И. Вебера.